

Prawda, apologia, misja. Pneumatyczna eklezjologia w pismach Romano Guardiniego.

Streszczenie

Romano Guardini (1885–1968) to jeden z najwybitniejszych teologów XX wieku. Można nazwać go „człowiekiem granic”: z urodzenia Włoch, z zamieszkania Niemiec, z wykształcenia teolog i filozof, z zamiłowania znawca literatury, sztuki, psychologii, pedagogiki. Praca pt. *Prawda, apologia, misja. Pneumatyczna eklezjologia w pismach Romano Guardiniego* jest próbą wyruszenia na „granice”, po których poruszał się profesor z Monachium i owocnego ich poznania. Chodzi o poznanie Guardinowskiego patrzenia na Duch-ową rzeczywistość Kościoła w trzech wymiarach: prawdy, apologii i misji.

Celem pracy jest odpowiedź na pytanie: W jaki sposób wizja Kościoła wyraźnie ześrodkowana na Duchu Świętym służy prawdzie, pełni funkcję apologetyczną i prowadzi do ewangelizacji? W trzech rozdziałach ukazany został teo- i chrystologiczny punkt wyjścia, pneumatologiczna treść oraz eklezjologiczne skutki.

Hipoteza badawcza pracy brzmi: pneumatyczna eklezjologia w swoich trzech fundamentalnych wymiarach – prawdy, apologii, misji zawarta w pismach Romano Guardiniego była nie tylko bezcenna dla współczesnych teologów, ale jest także aktualna wobec wyzwań XXI wieku. Poznanie doświadczenia i myśli profesora z Monachium może pomóc i dzisiaj bronić z pasją prawdy o Bogu, świecie i człowieku przed najgłośniejszymi i najbardziej wpływowymi nurtami nowożytnej filozofii, którą ogólnie można określić jako sceptycyzm wobec istnienia i poznania prawdy.

Prawda dotycząca rzeczywistości Boskiej objawionej w Jezusie Chrystusie, nauczanie o „Duchu i Oblubienicy” oraz idea „budzenia się Kościoła w duszach” zawarte w pismach monachijskiego teologa mogą i dziś wspierać teologiczne rozumienie tych rzeczywistości, a także pomóc w ich apologii. Gruntowna analiza dzieła pozostawionego przez teologa-duszpasterza Guardiniego może pomóc rzucić także istotne światło na zagadnienie „nowej ewangelizacji”.

Badania idą wzdłuż linii wyznaczonej drogowskazami: Bóg → Chrystus → Duch Święty → Kościół. Koncepcja pracy opiera się na analizie tekstów dotyczących eklezjologicznych treści pism Romano Guardiniego. W pierwszym rozdziale przybliżony został teo- i chrystologiczny punkt wyjścia. Wpierw odpowiedź na pytanie: jaka jest teo-logia profesora z Monachium – w dosłownym i wąskim znaczeniu – jaka jest charakterystyka jego słowa o Bogu. Ukazana została prawda o „Bogu

dalekim i bliskim”. Następnie przedstawiona została chrystologiczna myśl Guardiniego o „ludzkim” Bogu – Jezusie, który jest Panem. Drugi rozdział to prezentacja pneumatologicznej treści pism myśliciela urodzonego w Weronie. Celem tej części pracy – zatytułowanej „w Duchu Świętym” – jest ukazanie bogactwa Trzeciej Osoby Boskiej i Jej działania. Ostatni rozdział to przybliżenie eklezjologicznych skutków: temat „Duch i Oblubienica” oraz idea „budzenia się Kościoła w duszach”. Wszystkie te treści ukazane są w trzech wymiarach: prawdy, apologii i misji, a więc ukazane na tle poglądów/nurtów, z którymi polemizował Guardini, a także z uwzględnieniem jego kluczowego duszpasterskiego zaangażowania mającego na celu ukazanie wyjątkowości Jezusa, który „przynosi świętą rzeczywistość”, na którą człowiek winien się otworzyć.

Autor ma nadzieję, że ukazanie teo- i chrystologicznego punktu wyjścia, wskazanie pneumatycznych treści pism Guardiniego oraz nakreślenie eklezjologicznych skutków jest spójnym i całościowym przedstawieniem pneumatycznej eklezjologii profesora z Monachium i pomoże także dzisiaj w „uzasadniać tę nadzieję, która w nas jest”. W ten sposób kontynuowana będzie podstawowa kapłańska i naukowa misja Romano Guardiniego, zgodnie z napisem na tablicy w kościele uniwersyteckim św. Ludwika w Monachium upamiętniającej zmarłego profesora i duszpasterza akademickiego: „So meine ich es mit meiner Seelsorglichen Arbeit: Helfen durch die Wahrheit” – „Właśnie o to mi chodzi w mojej pracy duszpasterskiej: pomaganie przez prawdę”.

Nauczanie Romano Guardiniego o Kościele jest niezwykle cenne współcześnie – kiedy instytucja Kościoła atakowana jest na niemal każdym kroku, wspólnota wierzących w Chrystusa jest najbardziej prześladowaną grupą ludzi na świecie, a dodatkowo niektórzy „ludzie Kościoła” rozsadzają go od wewnątrz skandalami i niewiernością powołaniu.

Mamy oto do czynienia z bardzo katolicką eklezjologią.

Po pierwsze, jest to eklezjologia głęboko związana z pneumatologią. Jest to o tyle ważne, że zarzuca się katolickiej eklezjologii, że jest bez Ducha.

Po drugie, Guardiniemu udało się „pogodzić ogień z wodą”. Jego eklezjologia rozpisana została pozytywnie i apologetycznie zarazem. Pogodzenie ze sobą obrony podstawowych prawd wiary wraz z ich twórczym, dostępnym dla odbiorcy przekazem było nie lada sztuką, godną naśladowania.

O wielkości i znaczeniu dzieła profesora z Monachium świadczy dodatkowo fakt, że dokonał tego w bardzo trudnych czasach i trudnym miejscu. Najpierw czasy *belle époque*, następnie coraz bardziej szalejący nazizm, druga wojna światowa, a po niej zmiany społeczne, kulturowe połączone z rozkwitem dobrobytu nie przeszkodziły ostatecznie Guardiniemu w zachowaniu wolności i niezależności w myśleniu oraz w misji „helfen durch die Wahrheit” (pomaganie przez prawdę).

Syntetycznie ujmując, Guardini:

1. O Bogu mówi rzeczy bardzo głębokie.

2. O Jezusie Chrystusie uczy na wskroś egzystencjalne.
3. O Duchu Świętym przekazuje rzeczy niesłychanie twórcze teologicznie.
4. O Kościele reflektuje rzetelnie, a zarazem z zachwytem.